

VERSLAG AWD BROEDVOGELTELLINGEN 2015

Jan Jacobs

In 1986 is de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk gestart met het systematisch inventariseren van broedvogels in 5 kavels in de Amsterdamse Waterleiding Duinen. De kavels vormen een representatief deel voor de zuidelijke AWD. De kavels zijn 30 tot 50 hectare groot en liggen in het Zuid-Hollandse deel van de AWD. Deze tellingen in de AWD vormen nu in alle kavels een ononderbroken reeks van 30 jaar.

De broedvogels worden geteld volgens de SOVON-methode en de gegevens worden aan SOVON en Waternet ter beschikking gesteld. De gegevens van de vijf kavels zijn ook dit jaar digitaal ingevoerd en verwerkt met autoclustering volgens de SOVON-richtlijnen.

GIJS KOKKIESHOEK.

Geïventariseerd door Annelies Marijnis en Jan Jacobs

Het geïventariseerde terrein ligt ten noorden van de Langevelderslag en ten westen van het rijwielpad langs het Zuid-Hollands Landschap. Het wordt in het westen en noorden begrensd door de Houtweg en de Halfwegeslag. Het terrein heeft een oppervlakte van ca. 47 ha, waarvan ca. 7 ha gemengd bos, met Berk, Populier en Abeel. De kavel telt ca. 15 ha struweel van Duindoorn en Duinwilg in een toenemend oppervlak kaal zand en stuifplekken. Verder bestaat het uit ca. 20 ha open duin met Duinriet, Zandzegge en Helmgras, waarin solitaire Meidoorns en Vlieren. Het terrein is erg geaccidenteerd en erg rustig. Paden ontbreken.

Het terrein wordt sterk begrast door Damherten. We komen ze bij elk bezoek wel tegen. Op 21 april zagen we het hoogste aantal herten, nl. 39 stuks. Ook zien we altijd wel flink wat Konijnen waaronder een zwart (tam?) exemplaar en eenmaal ook een Vos. We troffen in ons terrein enkele Reeën aan, een soort die in de AWD inmiddels bijna verdwenen is. Ook vonden we een dood exemplaar. Op 28 juni werd weer eens een Duinhagedis waargenomen.

Wij begonnen 8 maart op een koude en zonnige ochtend; de Boomleeuweriken zongen al volop. Koolmezen waren ook al in paartjes aanwezig. Het was de eerste van 10 inventarisatierondes, waarvan op 4 juni een avondbezoek. Op 5 april was er opvallend veel trek van Roodborsten, want overal hoorden wij zingende exemplaren. Op 21 april hoorden wij de eerste Boompiepers. Ten opzichte van 2014, waarin wij 6 territoria van Boompiepers hadden, kwamen wij in 2015 niet verder dan 2 paartjes.

Tabel 1. Broedvogels Gijs Kokkieshoek

soort	2011	2012	2013	2014	2015
Buizerd			1		
Houtsnip			1	1	
Houtduif	1		2	2	
Koekoek		1	1	1	1
Groene Specht			1		
Gr. Bonte Specht	1	1	1	1	1
Boomleeuwerik	7	7	10	7	8
Veldleeuwerik	1				
Boompieper	2	1	1	6	2
Graspieper	3	3	3	4	4
Witte Kwikstaart				2	2
Winterkoning	3	2	1	2	3
Heggenmus	16	14	16	16	16
Roodborst	2				1
Nachtegaal	13	11	15	17	14
Zwarte Roodstaart	1				
Gekr. Roodstaart	2	4	2	6	2
Roodborsttapuit	1	5	4	3	4
Merel	7	5	7	8	6
Zanglijster	1	1	1		1
Sprinkhaanzanger		1			
Braamsluiper	5	4	3	2	5
Grasmus	14	11	17	21	16
Tuinfluter		3	2	1	1
Zwartkop	3	2	1	1	1
Tijffaf	4	2	3	4	3
Fitis	12	17	26	32	22
Staatmees	1			1	
Pimpelmees	3	2	3	3	3
Koolmees	7	10	10	11	6
Gaai	2	2	2	3	
Ekster	2	3	2	1	1
Kauw		1			
Zwarte Kraai	2	4		1	1
Vink	3	7	6	5	4
Groenling					1
Fluter					1
Kneu	5	4	10	6	4
Goudvink			2		
aantal soorten	27	27	27	29	27
aantal territoria	122	126	151	168	139

Opvallend is dat dit jaar de Houtsnip, de Houtduif, de Staartmees en de Groenling weer verdwenen zijn. Het paartje Bergeenden was dit jaar weer present. Maar evenals vorig jaar kwamen we een waarneming te kort om ze als broedgeval te mogen tellen. Ook de waargenomen Tapuiten en Buizerds voldeden niet aan de waarnemingseisen.

Dit jaar waren de Roodborst en de Zanglijster weer met één territorium aanwezig. De Tuinfluter die wij vorig jaar in ons gebied hadden, was nu opgeschoven naar de noordgrens van de Houtweg. Nieuw dit jaar was een territorium van de Putter.

De soorten waarvan wij dit jaar minder territoria hadden ten opzichte van vorig jaar, zijn de Gekraagde Roodstaart, Nachtegaal, Merel, Grasmus en Fitis. De laatste soort had maar liefst 10 territoria minder in vergelijking met 2014.

Ook dit jaar zagen wij weer Witte Kwikstaarten met voer in de bek voorbij vliegen en werden Boomleeuweriken met voer gezien.

Dit jaar waren er in de Gijs Kokkieshoek 27 soorten broedvogels, tegenover 29 soorten in 2014. Het aantal territoria daalde van 168 in 2014 naar 139 territoria in 2015. Dit betekent een vermindering van 29 territoria (17%) ten opzichte van topjaar 2014, maar ligt toch in de buurt van het langjarig gemiddelde.

BOEVELD-WEST

Geïventariseerd door Jan Veefkind en Willem Baalbergen

Het gebied wordt in het noorden begrensd door het Finlayweggetje, in het oosten door de Houtweg, in het zuiden door het raster van de Langevelderslag en in het westen door de Van Limburg Stirumvallei. Het betreft een vrij kaal duinterrein, met toppen tot 18 m. De totale oppervlakte bedraagt ongeveer 18 ha. Het terrein ligt ingeklemd tussen de Houtweg en de Van Limburg Stirumvallei, plaatsen waar veel wordt gewandeld en getrimd. Ook vanwege de ligging, dicht bij de ingang op het parkeerterrein aan de Langevelderslag, is de recreatiedruk redelijk groot.

Langs de Houtweg vinden we begroeiing met struweel, terwijl in het noordelijk stuk het Verbrande Vlak ligt. Deze duinvallei is dicht begroeid met onder meer Ratelpopulier en is slecht toegankelijk.

Voor het eerst sinds jaren hadden we weer een Houtduif in ons terrein. Deze soort is door de Havik in de AWD gedecimeerd, maar er is een lichte vorm van herstel te bespeuren. De Koekoek hebben we in ons terrein niet waargenomen, maar in alle aangrenzende kavels is de soort wel genoteerd.

Dit jaar was de Zanglijster weer aanwezig met 1 territorium. De Gaai verdween weer uit ons terrein, evenals de Tuinfluter. Het aantal Fitisen nam weer toe met twee.

Tabel 2. Broedvogels Boeveld-West

soort	2011	2012	2013	2014	2015
Houtduif	2	1			1
Koekoek	1	1		1	
Boomleeuwerik	2	2	2	2	3
Boompieper	2	1	1	2	1
Graspieper	2	2	2	2	2
Winterkoning					1
Heggenmus	5	8	6	7	5
Roodborst					
Nachtegaal	8	6	6	6	7
Blaauwborst			1		
Gekr. Roodstaart		2	1	2	2
Roodborsttapuit	3	3	3	2	3
Merel	2	3	1	2	3
Zanglijster	1	1	1		1
Sprinkhaanzanger					
Rietzanger	1				
Braamsluiper	3	2	1	1	2
Grasmus	9	7	7	10	8
Tuinfluter	1	1	1	1	
Zwartkop		1		2	1
Tijffaf	1	1	2	1	2
Fitis	11	14	11	9	11
Glanekop					
Pimpelmees	2				
Koolmees	3	2	2	3	3
Gaai	1			1	
Ekster	1	1	1	1	1
Zwarte Kraai	3	2	2	4	3
Vink	3	2	2	4	3
Kneu	3	1	1	2	2
Goudvink	1	1			
Rietgors	1				
aantal soorten	22	22	19	21	19
aantal territoria	66	64	62	62	61

Veel grote veranderingen hebben zich in het Boeveld niet voorgedaan. Het is door de jaren heen het meest constante telgebied in de zuidelijke AWD.

WOLFSVELD-WEST

Geïnterviewd door Jaap Eisenga, Wim Plaatzer en Koene Vegter

Voor een uitgebreid verslag van deze inventarisatie door Koene Vegter, zie elders in deze Strandloper.

Het terrein is ongeveer 35 hectare groot en ligt tussen het Boeveld en de Ruigenhoeker Schulpweg, langs het voormalige Van Limburg Stirumkanaal. Het telt vijf beboste duindellen in een overwegend open duinlandschap.

In de winter 2013/2014 is in deze 5 dellen veel vegetatie van riet en struiken verwijderd en in het Verbrande Vlak zijn diverse open plekken gemaakt. In het broedseizoen 2014 hebben de vogels daarvan kennelijk geprofiteerd, want het aantal broedvogels schoot met 30% omhoog. Het blijkt echter geen blijvend effect te hebben, want dit jaar is het aantal territoria weer met 15% gedaald. De daling komt voornamelijk van enkele algemene soorten, zoals Fitis, Merel, Koolmees en Vink. Maar ook een aantal onregelmatige broeders, zoals Zanglijster, Sprinkhaanzanger, Tuinfluiter, Zwartkop en Staartmees lieten het afweten. Ook de Holenduif kwam niet terug. Wel nam het aantal Winterkoningen weer toe.

WESTHOEK/HAAVELDERBEKEN

soort	2011	2012	2013	2014	2015
Holenduif					1
Koekoek			1		1
Gr. Bonte Specht				1	
Kl. Bonte Specht		1			
Boomleeuwerik	3	3	3	3	6
Veldleeuwerik					1
Boompieper	7	11	10	8	13
Graspieper					1
Witte Kwikstaart		1			1
Winterkoning	2				1
Heggenus	6	7	9	9	8
Roodborst	2	2	3	1	3
Nachtegal	14	13	6	8	13
Gekr. Roodstaart	5	6	3	4	8
Roodborsttapuit	2				
Tapuit	4	5		2	8
Merel		1			
Zanglijster	1		1		
Sprinkhaanzanger	1	1			
Braamsluiper	1	1			3
Grasmus	11	8	9	10	11
Tuinfluiter	1				
Zwartkop	3	2		2	1
Tijlflaf	3	2	3	2	3
Fitis	19	21	21	22	35
Staatmees	1	1	1	2	1
Pimpelmees	4	3	2	5	4
Koolmees	8	10	10	10	14
Gaai	2	2	1	1	1
Ekster					
Zwarte Kraai	1	1		1	1
Spreeuw	3				
Vink	12	16	8	10	18
Putter					1
Kneu	3	2	1	2	5
Goudvink					
aantal soorten	23	23	18	18	27
aantal territoria	114	122	93	102	164

Geïnterviewd door Gab de Croock, Jos Zonneveld en Jan Jacobs

Het terrein wordt in het noorden begrensd door de Nieuwe Haasvelderweg, in het oosten door het Oosterkanaal, in het zuiden door de Starrenbroekerweg en in het westen door de Haasvelderweg. Het terrein is niet sterk geaccidenteed. De Trapjesberg is met ruim 16 m + NAP de hoogste duintop in dit gebied.

Het terrein telt 55 ha en bevat verschillende pannen en dellen. Het is een sterk struweelgebied en rijkelijk begroeid met Duindoorn en Meidoorn. De voorheen overheersende Amerikaanse Vogelkers is, na rigoureuze kap in de afgelopen jaren, grotendeels verdwenen. In het meest westelijke deel zijn flinke stukken vergrast duin geplagd en

zijn er enkele duinplasjes ontstaan. Het aangrenzende oude dennenbos van het Haasveld is geheel gerooid.

Behalve de schapen die zijn ingezet om de begroeiing in toom te houden lopen er flinke aantallen Damherten in de Westhoek.

De broedvogelstand heeft zich, na de grootschalige verwijdering van Amerikaanse Vogelkers in de winter van 2013-2014, na een voorzichtig herstel in 2014 ook in 2015 verder hersteld. Sterker nog: er is een forse sprong voorwaarts gemaakt. Het aantal broedvogels is in 2015 met maar liefst 60% toegenomen, vergeleken met het vorige jaar. Ook het aantal vogelsoorten nam sterk toe, van 18 naar 27. Daarmee is de vogelstand in de Westhoek veel gevarieerder geworden.

Zo konden we na jaren weer een Houduif tellen. Ook Graspieper, Witte Kwikstaart en Winterkoning, Tuinfluiter en Zwartkop waren weer met één territorium aanwezig. En de Braamsluiper zelfs met 3 territoria. Nieuw in de Westhoek waren ook Veldleeuwerik en Putter. En net buiten ons terrein, op de nieuwe kapvlakte van het Haasveld, zagen we een paartje Kievit met 2 pullen. De Tapuit die enkele dagen achtereen bij een konijnenhol postte, kon kennelijk geen partner aantrekken en voldeed uiteindelijk niet aan de broedcriteria.

Boompieper, Boomleeuwerik, Roodborsttapuit en Gekraagde Roodstaart gingen sterk vooruit, evenals Vink en Kneu. De Merel maakte een sterke come-back met 8 territoria. In 2013 ontbrak deze soort nog in de Westhoek. Maar de meest spectaculaire stijging was die van de Fitis. Die breidde het aantal territoria uit van 22 naar 35!

Kortom: in de Westhoek was 2015 een sterk en uitbundig broedseizoen. We hopen dat 2016 even sterk uitpakt.

HOEGATTERDUIN

soort	2011	2012	2013	2014	2015
Knobbelsvaan		2	1		
Crawwe Gans				2	
Canadese Gans			1		1
Nijlgans	2	1	1	1	1
Bergeend					1
Kraakeend			1		
Wilde Eend	2	3	4	3	4
Saepend					1
Kulfeend		1	3		
Buizerd			1	1	
Meerkoet	4	4	1	1	
Houtduif		2	1	2	1
Holenduif					2
Houduif	4	2	1		3
Koekoek	1	1			1
Groene Specht			1		1
Gr. Bonte Specht	4	4	3	3	4
Kl. Bonte Specht		3			
Boomleeuwerik	7	5	7	6	7
Boompieper	9	14	11	12	13
Witte Kwikstaart			1		
Winterkoning	3			6	5
Heggenus	8	7	4	7	7
Roodborst	1			1	1
Nachtegal	13	8	6	5	4
Gekr. Roodstaart	6	8	10	10	9
Roodborsttapuit	2	3	4	2	2
Merel	8	6	7	6	7
Zanglijster	3	2	1	1	3
Sprinkhaanzanger	2				1
Braamsluiper	6	3	3	4	5
Grasmus	15	12	13	12	8
Kl. Bonte Specht	7	7	8	3	3
Zwartkop	4	5	3	3	3
Tijlflaf	4	4	5	4	2
Fitis	36	31	31	27	32
Staatmees	2	1	3	2	1
Ekster				1	1
Pimpelmees	6	7	9	8	8
Koolmees	8	15	13	11	12
Boomkruiper		1	2	2	2
Wielewaal					1
Gaai	4	2	3	3	3
Ekster	2	2		2	2
Zwarte Kraai	3	4	3	2	4
Vink	11	12	12	15	11
Groening	2	2	1	1	1
Putter		1	3	2	
Kneu	4	5	4	3	2
Goudvink	1	2			
aantal soorten	33	36	38	34	41
aantal territoria	194	192	187	173	181

Geïnterviewd door Leo Schaap, Jaap Deelder en George Hageman

Voor een uitgebreid verslag van deze inventarisatie door Leo Schaap: zie elders in deze Strandloper.

Het geïnterviewde gebied is ca. 50 ha groot. Het wordt in het noorden en oosten begrensd door de Hoegatterweg, in het zuiden door de Zilker Slag (Joppeweg) en in het westen door het Oosterkanaal. Door het gebied lopen enkele zandpaden. Het gebied kenmerkt zich door een rug van vrij kale duinen met veel stuifgaten. We vinden verspreid over het terrein enkele bosjes van voornamelijk eikenhakhout. Langs het Oosterkanaal bevinden zich enkele bosjes van Oostenrijkse Den.

Het Hoegatterduin heeft met het Oosterkanaal, als enige van de vijf kavels, open water.

Na vier jaar van achteruitgang is in 2015 het aantal broedvogels weer licht toegenomen. Ook het aantal soorten steeg flink, van 34 naar 41 soorten. Drie van de zeven extra soorten in het Hoekgatterduin betrof watervogels. Opmerkelijke soort daarbij is de Bergeend, in onze duinen toch een zeldzame broedvogel. De Meerkoet heeft het als broedvogel voor het eerst laten afweten. Ook de Kuifeend kwam niet terug.

Voor het eerst hadden we broedende Holenduiven, met twee territoria. Met ook drie soorten spechten is het Hoekgatterduin een bijzondere kavel binnen ons onderzoeksgebied. Boomleeuwerik en Boompieper handhaafden zich goed. Dit in tegenstelling tot de Nachtegaal, die voor het vijfde jaar in aantal achteruit ging. Dit geldt ook voor de Grasmus en de Tuinfluiter.

Met 32 territoria was de Fitis weer de meest voorkomende broedvogel.

Voor het eerst sinds vijf jaar werd weer een Sprinkhaanzanger gehoord. En dit jaar kon ook weer de Glanskop genoteerd worden.

Bijzondere soort in de AWD is ook de Wielewaal. We konden na jaren weer de roep van deze bijzondere vogel horen. Dat is altijd weer een hoogtepunt tijdens het inventariseren.

CONCLUSIE

Ten opzichte van vorig jaar is het aantal soorten broedvogels in 2015 met 6 toegenomen. Nieuw dit jaar of teruggekeerd zijn Canadese Gans, Bergeend, Soepeend, Groene Specht, Kleine Bonte Specht, Veldleeuwerik, Blauwborst, Glanskop en Wielewaal. Verdwenen zijn de

Grauwe Gans, Buizerd en Meerkoet. Bijna al deze soorten zijn spaarzame en onregelmatige broedvogels, met meestal slechts één broedgeval. Alleen de Meerkoet is altijd een vaste broedvogel geweest, met meerdere broedgevallen per jaar. En ook de Kuifeend, een andere vaste waterbewoner in het Oosterkanaal, is dit jaar helaas niet teruggekeerd.

Het aantal territoria dat uit de tellingen naar voren kwam groeide flink, van 666 naar 692 stuks. De meeste soorten bleven min of meer stabiel in aantal, maar er was toch een aantal soorten die er uit sprongen. Zo ging de Roodborsttapuit van 13 naar 18 territoria en de Braamsluiper van 9 naar 17. Van de groep zangers gingen Tuinfluiter, Zwartkop en Tjiftjaf relatief sterk naar beneden. Mogelijk dat een lang en koud voorjaar deze zomergasten parten gespeeld heeft. Daarentegen deed de Fitis het weer heel goed, zelfs met een recordaantal van 121 territoria.

De Houtduif toont enig herstel, met een stijging van 2 naar 5 broedsels. Ook de Zwarte Kraai steeg naar het oude niveau en kwam weer op 9 territoria. Mogelijk dat dit verband houdt met de achteruitgang van het aantal Haviken in de AWD.

Alle tellers hebben met veel genoegen aan dit monitoringsproject meegedaan. Ze kijken weer uit naar het volgende voorjaar om opnieuw de AWD-duinen in te gaan. Dan zal zich een nieuw fenomeen voordoen, namelijk de jacht op Damherten. Deze massaal voorkomende grazers en slopers hebben inmiddels een grote invloed op de flora in de duinen en daarmee ook op de fauna. Ongetwijfeld zal dat ook zijn invloed hebben op de vogelstand. We zijn zeer benieuwd hoe zich dat gaat ontwikkelen.

BROEDVOGELINVENTARISATIE AWD WOLFSVELD-WEST 2015

Geïnterviewd door Jaap Eisenga, Wim Plaatzter en Koene Vegter (verslag/foto's)

TERREINOMSCHRIJVING

Het Wolfsveld ligt met zijn 35 hectare langs het voormalige Van Limburg Stirumkanaal en wordt verder begrensd door het Finleyweggetje aan de zuidoostkant en de Ruigenhoeker Schulpweg in het noorden. Het is een afwisselend, geaccidenteerd terrein met een vijftal dellen, waaronder het Abelendel, het Spejendel, het Biezenvlak en het Ronde Vlak, met een variatie aan begroeiing van Meidoorn, Berk, Duinliguster, Vlier, Ratelpopulier en oprukkende Duindoorn.

In 2014 is de basisbegroeiing van lage struiken en riet op een aantal plaatsen in dellen grondig verwijderd. In 2015 is hierin nog weinig verbetering gekomen.

TOELICHTING OP DE INVENTARISATIE 2015

Over het algemeen zijn de weersomstandigheden dit jaar aan de koele en bewolkte kant, met nogal eens een stevige wind uit noordelijke richting, maar gelukkig – voor ons dan – geen regen en begin juni zowaar nog een echt warme ochtend. Dit winderige weer zorgt ervoor, dat de waarnemingen voor een groot deel beperkt zijn gebleven tot de vijf dellen, waar dan ook gelukkig nog wel van alles te horen is.

Maar daar buiten is het qua vogelgeluid enigszins een niemandsland.

In totaal hebben wij in de periode medio maart tot begin juni 2015, tussen 7 en 10 uur 's ochtends, 11 bezoeken gebracht aan dit afwisselende duingebied. Uiteindelijk leidt dit in 2015 tot in totaal 21 soorten met 147 territoria, waarbij in vergelijking met 2014 van een zowel lager aantal soorten als ook duidelijk minder territoria sprake is (in 2014: 26 soorten en 161 territoria). De slechte weersomstandigheden zullen hier waarschijnlijk mede debet aan zijn.

Zoals elk jaar weer zijn het in het begin van de inventarisatierondes vooral de Heggenmus met 18 broedgevallen (16 in 2014), de Koolmees met 11 (13 in 2014) en de Vink met 11 (13 in 2014) die zich laten horen en zien. Alleen de Heggenmus heeft zich dus iets kunnen verbeteren, maar Koolmees en vooral Vink blijven licht achter bij vorig jaar. De gebruikelijke top drie voor deze biotoop bestaat later in het broedseizoen opnieuw uit Grasmus, Fitis en Nachtegaal met resp. 22, 21 en 17 broedgevallen, versus 20, 28 en 21 in 2014. Hieruit blijkt dat ook hier de broedresultaten vooral bij Fitis en Nachtegaal in 2015 duidelijk lager zijn.

De Merel scoort met 7 iets lager dan de 9 broedgevallen in 2014 en het resultaat van de Kneu is met 8 broedgevallen vrijwel gelijk aan vorig jaar.